

КИРИЛ АПОСТОЛОВ

ИЗСТРЕЛ В ГОРАТА

chitanka.info

Заговорим ли за смъртта, винаги я свързваме с човека. Било ли е някога да се запитаме как е с останалите живи същества.

Или може би смъртта при тях да дохожда по-различно! И те да не са способни да изживеят приближаването ѝ!

Това, дето сме си вrekli, че знаем всичко за света, който непосредствено ни заобикаля, означава ли, че няма какво повече да научаваме от него и за него? Като че ли всеки последващ опит да надникнем в същината му не ни дава доказателствата за обратното.

Не написа ли тъкмо така Емилиян Станев блестящата си поема за смъртта на обикновената черна лиска? И понеже стана дума за един голям български писател и пръв анималист в българската, а, кой знае, може би и в европейската литература, веднага трябва да добавя, че моята задача тук е много по-скромна. Предавайки случката, такава каквато тя се разкри пред очите ми, просто ще разкажа как умря едно същество, което аз по погрешка застрелях.

Ловът тоя ден не стана. Грешката си беше единствено в мен. Пристигнах внезапно, без да предупредя, без някой да ме е очаквал. Когато похлопах на вратата и вуйна, още сънena, дойде да ми отвори, вуйчото вече беше излязъл. Знаех къде е пчелинът, неведнъж сме бродили из околностите му за диви прасета. Ала не отидох. Явно човекът си имаше неотложна работа, щом е трябвало да тръгне още в зори. Това, което наричаме зазимяване на пчелните семейства, не е просто стесняване на прелките, а продължителни и сложни действия, за които освен знания е нужно и време, немалко време, за да бъде свършено всичко, както трябва.

Вуйна се разшета да приготви закуска. Подир малко, на връщане от плевнята, където гнездяха кокошките ѝ, чух я да вика и да кълне. Излезе, че пресните яйца в полозите пак били изядени.

— Има една, златка ли е, бялка ли е, мира нямам от нея. Половината пилета ми изкорми пролетес, а като пораснаха пилетата, мина на яйца. Колко пъти заричах вуйко ти да ѝ види сметката... За друго има време, за това — не.

— Да не е някой пор или невестулка? — вметнах.

— Не, не — рече убедено тя. — Да не ми е първица. Пък и на дважки я видях с очите си.

Закусихме, праметнах през рамо чифтето и забих към дъбравата, обхванала като подкова от три страни махаличката. Между къщите и гората се простираше пасището — сиво, грозно, оглозгано до земята от добитъка през продължителното горещо лято и още по-дългата и суха тукашна есен. По него сега не се виждаше нищо друго освен спарушените и разпарцалосани от ветрищата стъбла на магарешкия бодил. Вървах без път и посока. За ориентир ми служеха восъчножълтите факли на дърветата. Пламналата широколистна гора представляваше необикновена гледка. Не ми се навяляше навътре: едно, че от усойната лъхаше хлад, второ, тъкмо тук, в покрайнината, по-ясно от на кое да е друго място личеше големият контраст между еднообразното затъпяло лице на пасището и избликналите до небето огнени фойерверки на дъбравата. Потъна ли в гъсталаците, рекох си, ще изчезнат чародействата на живия есенен пожар, който щастливо владееше очите и душата ми в тоя ранен октомврийски ден.

Не ви ли се е случвало някога и на вас да усетите, че розите миришат по-силно не когато сте в самата градина, а докато приближавате. Изглежда, навсякъде и във всичко пренасищането в последна сметка става враг на онова, което го е породило.

Продължавах все край гората. Беше тихо и тържествено като в безлюдна черква. Никакъв шум. Никакъв глас. Никаква живинка. Нито на земята, нито в небето. Чак по някое време пред мен изпърполи подплашено кълвач. Подхвърляйки тежкото си тяло подобно махало, птицата потъна навътре в корията и ни се чу повече, ни се видя. Семейство косове чипкаха загрижено в една тумбеста глогина.

На лов ли отивах. Не бих казал. Просто тръгнах да се поразходя и по навик съм взел чифтето. Но ловецът винаги и при всякакви обстоятелства си остава ловец. Тъй че, когато в оранжевозлатистия клонак на една дива круша се праметна ръждивият гръб на животинчето, което още не бях видял цялото, вдигнах импулсивно оръжието и задебнах повторното явяване на жертвата. Това е злосторникът, който яде яйцата на вуйна, рекох си. Гората прави тука най-голямата гърбица и най-много се доближава до махаличката. Естествено е, размишлявах, тъкмо тъдява да минава пътят на златката до плевнята и обратно. Стоех неподвижно и наблюдавах съседните дървета, защото бях уверен, че това хитро пресметливо зверче вече не ще да е там, където го видях първоначално. И наистина не се излъгах.

След като пресече със ситни равни крачки полянката, отделяща крушата от най-близките дървета на корията, то притича до съседния дъб и като мълния се стрелна по грапавото му стъбло. Изравних моментално мерните точки в една линия и натиснах спусъка. Сепнати от неочаквания гръм, косовете напуснаха с буйна гълчава храста. А златката (какво заблуждение, аз още вярвах, че животинчето е златка!) остана там, където я бе сварил изстрелът. Нито продължаваше към върха, нито падна на земята. Стоеше като закована. Помислих, че се преструва, за да ме надхитри, и отново я взех на прицел. Не, от другата страна нямаше и признак за раздвижване. Когато съвсем наближих, забелязах, че се държи за кората само с предните крачета, задните висяха безжизнено отпуснати. Но голямата изненада тепърва ме очакваше. Бях стрелял... по катеричка. Как съм могъл да сбъркам. Та катериците, дори най-едрите, са близо два пъти по-малки от коя да е златка или бялка.

Докъде може да доведе човека едно необикновено красиво есенно утро! Заслепен от ненагледната му хубост, като че бях престанал да виждам реалния свят, да разпознавам неговите форми, да вниквам в духа и същността му, част от които бе и моята жертва, аз самият. Тъпчех объркано по поляната в очакване да стане някакво чудо. Какво? Катеричката да престане да се преструва и да хукне по дървото нагоре! Или пък да слезе долу на земята... В този час за мене това нямаше никакво значение. Важното бе да промени сегашното си положение, да се размърда, да покаже с нещо, че е жива.

Ръждивата главица продължаваше да стои неподвижно между двете изпънати крачета. Докога смяташе да остане така върху напуканата резнеста кора? И откъде толкова енергия в късите нежни лапки, когато силата у тия животинчета не е в предните, а в задните крака.

Слънцето изпълзя над далечния хоризонт. Жълтите му топли ножове се врязаха безшумно в дъбравата и я сцепиха на резньовете. За секунда един от лъчите освети дъба с катерицата. Стори ми се, че от допира му тя шавна. Ах, как би ми олекнало на душата, ако хитрушаната най-последно престанеше да играе на умряла и побегнеше с кикот през корията. Не, не стана, както го исках. Просто беше дошло времето трите чифта ноктенца да изчерпят докрай малкото си силици, които имаха. В следващия миг катеричката започна да се свлича бавно,

с пухкавата си опашка напред. Задните ѝ крака висеха все така отпуснати, но предните не преставаха да търсят опора в грапавините под тях, та през цялото време чувах едно неспирно злоещо пукане, сякаш дървото събличаше кората си. Колкото приближаваше земята, толкова скоростта на падането ставаше по-голяма и когато тялото най-после се удари в сцепената от сушата иловица край дънера, отекна звук като от футболна топка.

Докато пристъпях напред, в мен още пърхаше надеждата, една смътна далечна надежда, че животинчето е само ранено. Та и с какво друго можех да си обясня продължителното му стоене върху отвесния ствол и неговата неподвижна поза. Мъртвото е подвластно единствено на земята и няма сила, която да го задържи във въздуха — нито криле, нито ръце, нито крака.

За мое най-голямо огорчение, огорчение и учудване, на дървото аз съм наблюдавал една умряла катерица и по този начин съм бил единственият свидетел на проявата на ония неподозирани тайнствени сили, които жаждата за живот изтръгва от мъртвото, преди смъртта да го е завладяла напълно. Съществува такова състояние между будността и вечния сън, когато материята е ничия. Обикновено то е миг, но може да трае и повече. Аз съм имал късмета и нещастieto да присъствувам и да видя тоя миг.

Вдигнах от земята малката пухкава топчица. В нея не усетих никаква топлинка, което потвърждаваше моето съмнение, че смъртта беше настъпила веднага. И толкова лека, без тегло, та ми се стори, че заедно с душата към небето е отлетяло и тялото, а тук, на земята, е останала само обвивката и на тялото, и на душата — кожата. Обърнах главичката ѝ към себе си да се уверя, че държа в ръце цялата катеричка. И сега видях нещо, което ме потресе...

Всеки от нас се е срещал очи в очи със смъртта. И поне веднъж в живота си навярно се е чувствувал разпнат на собствената голгота — виновен за смъртта на друго същество. Е, какво пък, би рекъл някой. Щом природата сама е избрала човека за господар и на живота, и на мъртвото, не му ли принадлежи и правото... Ала в моя случай не става реч за това, или само за това, а за нещо друго, което стои над всякакво право. Народът ни го е казал съвсем просто: Не посягай да убиеш и най-лютия си враг, когато пие вода или яде! А аз бях застрелял моята рижа катеричка тъкмо когато е яла — половината от нахапаната

стипчива крушка още стоеше между дребните ѝ зъбки... Като насън си спомних, че по средата на дънера тя наистина спря за малко и почна да прави някакви особени движения с главата и това трая, докато сачмите не я заковаха за кората на дървото.

Често съм убивал. Падали са под изстрелите ми и пернати, и четирикраки; и от въздуха, и на земята. Но за пръв път се чувствах убиец в истинския смисъл на думата. И не само за това, че бях погубил душа, която нямаше да ми послужи за нищо. Погледнато реално, голяма част от ловът си е нищо. Убиваш не винаги за да се нахраниш, както е правил първобитният човек, а за удоволствие — удоволствието на изискания хищник, който единствен може да каже за себе си: аз съм убиец!

Преметнах пушката през рамо и напуснах гузен поляната.

Черните косове отново долетяха в глоговия храст: почнатото трябваше да бъде завършено; своето не биваше да се оставя на чуждите. От различни места, навътре в корията, две катерички се наговаряха припряно за нещо тяхно си. Високо в небето профуча ято диви гълъби и се разсипа над пламналата дъбрава като шепа угаснали въглени.

Животът в есенната гора, добре или не толкова добре подреден, си оставаше такъв, какъвто беше преди час, какъвто е бил винаги. Великото равновесие в природата продължаваше да изглежда непокътнато, сякаш нищо не беше се случило. Отсъствието на една жива твар остана незабелязано. И това го знаеше само човекът. Единственото земно същество, способно да открива подобни невидимости и да тъгува за тях.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.